

PE E 388
1934

NAISTÖÖLINE

JA

NAISKOLHOOSNIK

№ 9 (64)
SEPTEMBER
1 9 3 4

SISUKORD;

	Lhk.
1. Karjakasvatuse kaubafarm igasse kolhoosi	1
2. <i>B.</i> — Olukord Saksamaal	4
3. Sõja ja fashismi vastu	6
Ilukirjandus:	
4. <i>Ellen Sõnajalg.</i> — Kollane nõör (järg)	7
5. <i>Netty.</i> — Tahan kasulik olla ühiskonnale	10
Sõnumid:	
6. <i>H. Ossip.</i> — Kolhoosniku kultuurse puhkuse kindlustamisest	10
7. <i>Juuli.</i> — Naisseltsilised, koonduge E. T. Haridusmaja ringidesse	11
Arsti vestlus:	
8. Kuidas nohu vastu võidelda	12
Põllumajandusline osa:	
9. <i>J. Saviauk.</i> — Kõögivilja koristamisest ja hoidmisest . . .	13
10. Kasulikke näpunäiteid	15

№ 9

(64)

NAISTÖÖLINE

JA

NAISKOLHOOSNIK

SEPTEMBER

1934

„Karjanduse asja peavad oma kättesse võtma kogu partei, kõik meie tegelased, parteilised ja parteitud, seda silmas pidades, et karjanduse probleem on nüüd samasugune esimesejärgu probleem, nagu oli eila edukalt juba lahendatud teravilja probleem. Ei maksa tõendadagi, et nõukogude inimesed, kes teel eesmärgile võitnud mitugi tõsist takistust, suudavad võita ka selle takistuse.“

Stalin.

Karjakasvatuse kaubaferm igasse kolhoosi

Kommunistliku partei Keskkomitee juunikuu pleenum võttis vastu tähtsad otsused, mis on juhitud karjakasvatuse parandamisele ja arendamisele kolhoosides ja sovhoosides.

Kolhoosnikud, kes aitavad kaasa karjakasvatuse arendamisele, saavad pleenumi otsuse põhjal rea suuri kergendusi.

Mis on siis peamiseks, tähtsamaks kolhoosi karjakasvatuse arenemiseks?

Pleenum näitas, et „karjakasvatuse tõstmise põhilüliks on kolhooside kaubafermide arendamine ja karjakasvatuse sovhooside kindlustamine“.

Ja sellepärast partei KK pleenum otsustas „kõik ühiskondlustatud kolhooside karjad üle viia kolhooside kaubafermide seisukohale“.

Järelikult, praegu on sarnane ülesanne, et igal kolhoosil oleks karjakasvatuse kaubaferm.

Selle otsuse kiiremast ja paremast täitmisest on huvitatud iga kolhoosi liige, sest et pleenumi otsuse põhjal antakse erilised kergendused nende kolhooside nais- ja meeskolhoosnikkudele, kus on karjakasvatuse kaubafermid. Neis kolhoos-

sides on kolhoosnikkudele määratud kergendus nende isiklikkude kohustuste täitmisel riigi ees liha, piima ja villa andmises. Ja nimelt, nad saavad kergendust 25% ulatuses liha alal, 15% piima alal ning 20% villa alal sellest hulgast, mis ferm annab riigile.

Voroneshi oblastis, Inshavinski raioonis, kommuunas „Krasnõi Putj“, saades teada sellest otsusest, arvutati, kuipalju piima, liha ja villa peab kommuuna riigile andma. Selle järele arvutasid kommunaarid, kui palju tsentnereid on see kergendus, mis nad võivad saada. Ja osutus, et piima alal — 49,5 tsentnerit, liha alal — 18,75 tsentnerit ja villa alal — pool tsentnerit. See tähendab, et selles kommuunas saadud kergendusega kaetakse täielikult kommunaaride kohustused piimaandmises 62 lehma pealt, lihamaksu — 93 majapidamise pealt ja villa 25 lamba pealt, mis on kommunaaride isiklikuks tarvitamiseks.

See pole mitte ainuke kergendus kommunaaridele. ÜK(e)P KK pleenumi otsuse põhjal kommuunas vabastatakse see maatükk maksust, mis on fermi juures. Aga see võrdub 232 ha. See tähendab, et kom-

muuna majapidamises jääb täiendavalt 350 tsentnerit teravilja ja 120 tsentnerit kartuleid. Seda produktide hulka jätkub kommuunale täieliselt 10 suguemise ülevõlpidamiseks kogu juurdesigimisega.

Kommuuna „Krasnõi Putj“ saab veel ühe kergenduse — hobusekasvatuse eest. Kõik kommuuna 14 määra on sugutatud, ja varssade eest, keda kommuuna 1935. aastal üles kasvatab, vabastatakse riigimaksud 8 ha külvi. Aga see, nagu arvutasid kommunaarid, annab täiendavalt 30 tsentnerit vilja kommuunale.

Need arvutused, mis tegid „Krasnõi Putj“ kommunaarid, on väga näitlikud. Iga kolhoos võib endale oma andmete põhjal teha sarnase arvustuse ja siis saab igale mees- ja naiskolhoosnikule selgeks, missugused suured kasud toob karjakasvatuse arendamine igale kolhoosnikule ja kolhoosile.

Meil on praegu kõik tingimused selleks, et laialt arendada karjakasvatust. Kolhoosiline ehitus võitis lõpulikult külas, edukalt on lahendatud teravilja probleem. Kõige jõuga on vaja võidelda karjakasvatuse eest ja lahendada see ülesanne mitte vähemate saavutustega kui teravilja ülesanne.

Nimelt kolhoosi karjakasvatuse kaubafermi kaudu on meil võimalik kiiresti karjakasvatust edasi arendada. Eesrinna kolhooside ja kommuunade kogemused näitavad seda kõige paremini. Ja sellepärast partei KK otsustes räägitakse sellest, et igas kolhoosis peab olema karjakasvatuse kaubaferm.

Fermi moodustamine igas kolhoosis on partei ja nõukogu organisatsioonide esimese järgu ülesanne. Fermide loomise eest kolhoosides peab võitlema iga kolhoosnik. Kolhoosid, kus juba mitu aastat on fermid ja kus fermid töötavad hästi, peavad aitama neid kolhoose, kus pole veel ferme, luua sarnased.

Kaschiri raioonis asuvad kaks kolhoosi naabruses: kolhoos „Iskra“, millel on karjakasvatuse ferm ja kolhoos „Politotdelets“, millel fermi ei ole. Kui „Iskra“ kolhoosnikud rääkisid sellest, kuidas nemad organiseerisid endal karjakasvatuse, missugust kasu toob neile ferm, peale selle kui astusid välja paremad lõõklased — lüpsjad ja karjakasvatajad — ja seletasid oma töö kogemustest, „Politotdeltsi“ artelli liikmed asusid oma fermi loomisele. Sel kujul „Iskra“ kolhoosi lüpsjad ja karjakasvatajad olid algatajateks fermi organiseerimisel naabri kolhoosis.

KK pleenumi otsuse põhjal karjakasvatuse viiakse meie maal uutele roobastele Riigi külvipinna plaani eeskujul tehakse nüüd karjakasvatuse arendamise riiklik plaan.

Mida näeb ette see plaan? Plaanis määratakse ülesanne karja hulga kasvatamise alal sovhoosides ja kolhooside fermides. Plaanis nähakse ette kolhoosnikkude ja üksikmajapidajate noorkarja kasvatust sovhoosides ja kolhoosides. Selles riiklikus plaanis nähakse ette ka loomatoidu valmistust.

Riiklik plaan viiakse iga kolhoosi ja külanõukoguni. Ülesannete täitmise ümber, mis on ette nähtud riiklikus plaanis, peab koonduma kõik me tähelepanu. Riikliku karjakasvatuse arendamise plaani täitmine on igale kolhoosnikule auasjaks, vaatamata sellele, kus ta töötab — põllutöö alal või karjakasvatuses.

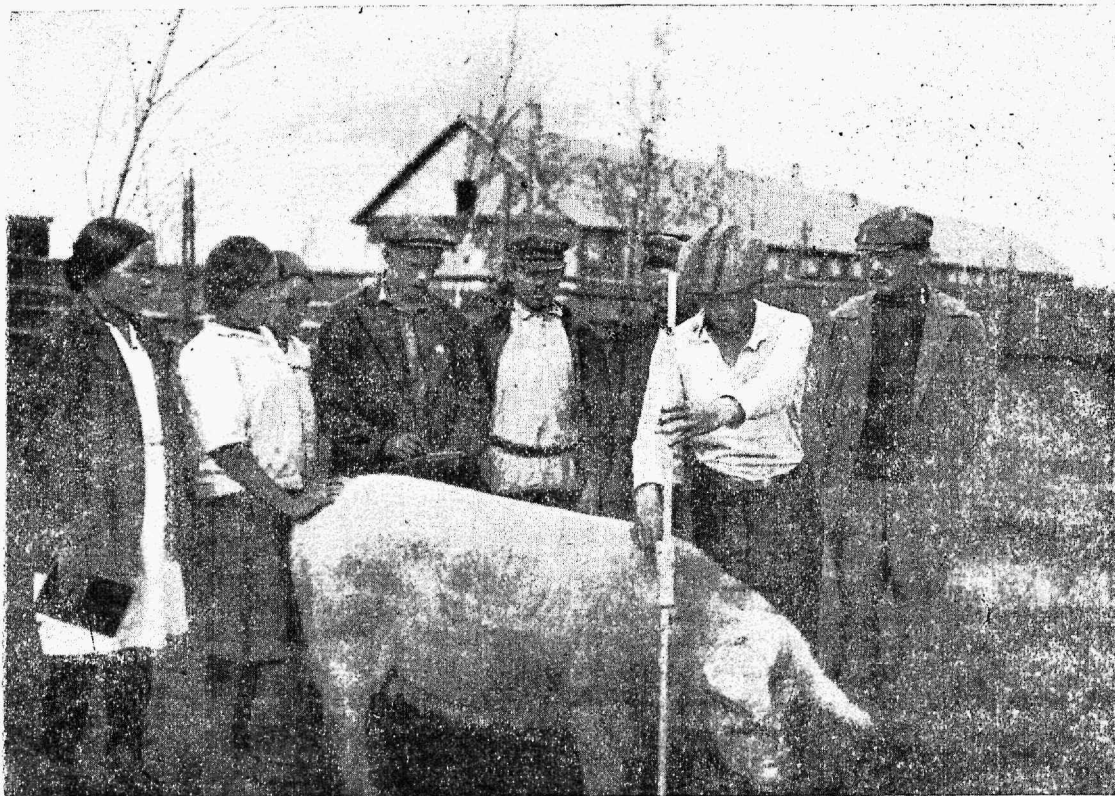
Praegu algas riikliku karjakasvatuse arendamise plaani väljatöötamine. Igas kolhoosis peavad lõõklased kõige tegelikumalt osa võtma kolhoosi karja hulga arendamise plaani ettevalmistamisest.

Juba täna võib palju karjakasvatuse parandamise alal teha. Igaüks on selge, et ei või arendada karjakasvatust kui toitu ei muretseta. Koristada iga heinatükk, õigel ajal valmistada silo, leida uued toidusaamise allikad, väsimata hoolitseda selle eest, et kari oleks talveks toiduga varustatud — see on meie esimene hool.

Teine ülesanne on töö organiseerimine. Mitte igal pool pole fermides töö veel nii organiseeritud nagu vaja. Mõnikord tuled fermi, vaatad — kõik oleks just kui korras: lehmad on jaotatud lüpsjate vahel ja igal lüpsjal on norm, aga kui vaatad tähelepanelikult — siis näed, et fermis on umbisiklus, inimesed tihti vahetuvad.

Fermis töötavate inimeste alaline vahetus on põhipahe, takistab meie võitlust kolhoosi karja suurendamise ja arendamise alal. Mitte vähemaks paheks on umbisiklus fermide töös. Sellest ei ole veel küllalt, kui lüpsjatele ja karjakasvatajatele kinnitatakse lehmade rühmad. Pleenumi otsustes on öeldud, et fermides peavad olema loodud alalised tööstusbrigaadid, ja iga lüpsja, iga karjakasvataja peab olema oma tööle kinnitatud mitte vähem kui kaheks aastaks, et iga fermi tööline õpiks täitma zootehnilisi seadusi ja tõstaks oma kvalifikatsiooni ja kogemust karjanduse alal.

Pleenumi otsus keelab ära fermide juhatajate üleviimist teisele tööle ilma raiooni maaosakonna loata.

„Pobeda“ kolhoosi seakasvatamise kursuse õpilased praktilisel tööl.

Karja hulga edaspidises arenemises on eriline tähtsus karja väärtuse küsimusel. Kellele meist on see teadmata, kui mitmekesine on kari kolhoosides. Raske on leida kolhoosi juhatust, kes võiks anda selge vastuse, mis tõugu on tema kari, kui palju on segaverd loomi, missugune on paremate lehmade piimaand enam-vähem pikema aja vältel.

Partei KK pleenumi otsustes on eriline juhatuse võitluses tõuparandamise eest. Meile on vaja, et kolhoosides oleksid kõrgeväärtuslikud tõuloomad. Selleks on vaja esimeses järjekorras õieti kasutada neid tõuloomi, mis juba on olemas. Vaja on teada ja hindama õppida seda karjanduse kullafondi, mis meil juba on. Kõne on tõulehmadest, kõrge produktiivsusega loomadest, keda me igatepidi peame arendama.

Nüüd seatakse sisse igas raioonis tõuraamatud. Iga kolhoosi liige peab selle järele valvama, et kõrgeproduktiivsusega loomad saaksid sinna tõuraamatusse sisse kirjutatud, et nende loomade eest hoolitsemine oleks eriliselt organiseeritud.

Partei KK pleenumi otsustes on eriline osakond, kus räägitakse kolhoosnikkude ja üksikmajapidajate karjandusest. Riik annab suured kergendused kolhoosnikkudele ja üksikmajapidajatele, kes kasvatavad vasikaid kontrakteerimise korras lehmata kolhoosnikkudele müümiseks. Riik lubab kolhoosi juhatustel anda kolhoosnikkudele, kes on kontrakteerinud ja kasvanud vasikad, 10—15 tööpäeva iga ärantud vasika pealt. KK pleenumi otsustes on eriline näpunäide, et kolhoosnikud, kes kasvatavad omas majapidamises lehma ehk õhvakese ja müüvad ta kolhoosi kaubafermile riigihinnaga, vabastatakse kaheks aastaks riiklikust piima- ja lihamaksust. Me tõime lühidalt ette mõned tähtsamad näpunäited, mis on tehtud partei KK viimase pleenumi poolt. Pleenumil vastuvõetud otsused annavad meile laialise programmi karjanduse eest võitluseks. Vaja on teha nii, et ei oleks ühtegi kolhoosi liiget, kes ei tea neid otsusi, kes ei tee omale selgeks kõike nende tähendust ja kes aktiivselt ei võitleks nende elluviimise eest.

Olukord Saksamaal

Sm. Lenin õpetas, et üks revolutsiooniliku olukorra tundemärkidest on võimu juures oleva klassi ladviku kriis, kes valnviisil valitsemise oskuse kaotanud.

29. ja 30. juuni sündmused Saksamaal on näitlikkudeks tunnistajateks, kui sügavale on süvenenud kriis saksa juhtivas ladvikus. Tema ei või enam endiselt juhtida. Rahvussotsialistlikus parteis, kus kodanlus viimast tuge proletaarse revolutsiooni vastu lootis leida, on sügav lõhe tekkinud. Hitler lasi ühel ööl maha rünnakrühmade peaülemad — saksa fashismi sõjakad organiseerijad. Rünnak-rühmade peale toetudes sai Hitler võimu juurde, nende kätega nuhtles ta halastamatult saksa tööliklassi. Mahalastud Röhm, Heines j.t. olid vanad saksa rahvuskardlased, seisid selle partei hälli juures ja olid Hitlerile paremateks nõuandjateks. Sellest võib järeldada, et Saksa riigikantsler sarnast operatsiooni mitte löbu pärast ette ei võtnud.

Milles siin siis asi seisab? Aga selles, et rünnakrühmade ridades, kes siamaani Hitleri truimad toed olid, on alanud käärimine. Rahulolematus, mis Saksamaa töötavate hulkade seas ikka laiemale ja laiemale lagunenud, tungib ka pruunisärgiliste ridadesse. Rünnakrühmad koosnevad suuremalt jaolt väikekodanlisest teenijaskonnast, kuhu kuuluvad ka mõned proletaarsed elemendid, peaausjalikult töötud. Rünnakrühmad aitasid Hitleri võimule. Nad uskusid saksa fashistide demagoogilistesse lubadustesse. Hitler, nagu teada, lubas omal ajal töötaoleku likvideerida ja tööliste ning linna väikekodanluse materjalset olukorda parandada. Ta lubas ka talupoegadele materiaalse olukorra parandamist, võitlemist spekulatsiooniga, „prot-sendorjuse“ likvideerimist. Kuid mitte ainultki lubamist ei ole Hitler suutnud täide viia. Töötaolekut ei saanud likvideerida paremate tööliklassi esindajate vangistamisega, koonduslaagritesse, sunnitööle ja töökohustustele saatmisega. Samal ajal, fashistlikkude allikate avalikkude andmete järele, langes reaalne tööpalk vähemalt 15%. Veel 20. jaanuaril kuulutati välja seadus rahvusliku töö reguleerimise kohta,

mis annab Saksamaa töölisi täielikult ettevõtjate võimsusse, mis viimaseid oma tehasest ja vabrikutes täieõiguslisteks isevalitsejateks muudab. Sugugi parem ei ole lugu lubamistega, mida Hitler talupoegadele andis, sest põllusaaduste hindade kõrgendamine rikastas ainult mõisnikke ja kulakuid. Kõige selle juures ligineb Saksamaa alatasa inflatsioonile, kullafondist äraütlemisele. Tema majandus sammub vastu kriisile. Saksamaa ei suuda ei riigi- ega eravõlgu maksta. Saksa fashismi palavikuline relvastus, uueks sõjaks ettevalmistamine sundis teda kogu oma kulla tagavara sõja varustuseks tarvitmineva tooresaine ostmiseks ära kulutama.

Hitleri ülesseatud programm — teha Saksamaa majandust sõltumatuks välis-turgudest, maksimaalselt rahuldada kõiki nõudeid oma jõudude ja abinõudega, läks nurja, sest Saksamaal puudub tarvilik osa rauamulda. Ta peab sisse vedama villa, nahku, puid ja veel palju poolfabrikaate. Ja Saksamaa läks üle pankroti olukorrale. Ta ei ole võimetu mitte ainult uute tooresainete ostmises, vaid ka vanade võlgade tasumises.

Fashistliku korra kriis on Saksamaal alanud. Rasketööstus ühes mõisnikkudega andis 30. jaanuaril 1933. a. võimu Hitleri kätte; nähes fashismis viimast ankrut proletaarse revolutsiooni eest päästmiseks. Kuid täiesti õigus oli sm. Stalinil, kui ta XVII kongressil ütles, et fashismile üleminek tähendab kodanluse nõrkust, sest kodanlus ei ole enam suuteline valitsema vanade meetoditega kodanlise demokraatia ja parlamentariismi kaudu. Kodanlus kardab, et proletariaat võib need demokraatlikud vormid oma vabastamiseks ära kasutada. Sellepärast seab kodanlus püssitiku küsimuse päevakorda ja läheb oma klassi reaktsioonilisemate jõudude avalikule terroristlikule diktatuurile üle.

Kuid fashismil on omadus hulkade seas ka kõige jõhkramat demagoogiat ajada, et seega massides poolehoidjaid võita.

Fashistid ei olnud ihned kapitalismi paljastustega kui ka oma täitmatute lubamistega selleks, et võita omale väge-

Majanduskriisist laastatud väikekodanluses leidsid nad omale vastava baasi. Saksamaa töölisklass, keda kohalik sotsidemo-kraatia oma äraandlikkusega kyllustanud, ei olnud suuteline vastu panema ajutisele fashismi võidule.

30. juuni sündmused Saksamaal on tähtsad just sellepolest, et näitavad, kuidas väikekodanlised elemendid, kes enne Hitleri toetajad olid, nüüd temast lahkuvad. Hitler lubas kodanlust punasest kommunismi viirastusest päästa. Ta vandus, et purustab kommunistliku partei. Kuid see tal ei õnnestunud. Ka sügavas põranda all olles oskasid meie Saksamaa seltsimehed siiski hulkadesse teed leida. Kuulmata raskuste peale vaatamata, on praegusel ajal kommunistid ainsad Saksamaa proletariaadi esindajad, ja juhivad selle revolutsiooni võitlust fashismi vastu. Proletariaadi revolutsiooniline võitlus leiab peegeldust ka väikekodanlistes kihtides. Just sellepärast on rünnakrühmad kahtlased. Nende mõttest ei kao „teine revolutsioon“. Osa rünnakrühmade juhte katsusid hulkade vastasrindlist meeoleolu oma grupi huvides ära kasutada. Tõsine Saksamaa peremees — rahanduskapital — h-rad Krupp, Tisen, Schacht — otsustasid kasvavat häda-ohu kõrvaldada. Kahtlastele rünnakrühmadele peab otsustav löök antama. Kõmujuttudele „teisest revolutsioonist“ peab lõpp tehtama. Saksamaa kodanlus näeb oma valitsuse tuge nüüd ainult reichswehri, kuhu koondatud imperialismi aegsed ohvitserid ja kindralid.

Nii lõõb klassivõitluse teravnemine Saksamaal ka fashismisse lõhesid. Reichswehri juhid võtsid ka rünnakrühmade juhtimise oma kätte. Sõjaminister ja reichswehri juht Blomberg, esimesel valitsuse istangul peale rünnakrühmade juhtide mahalaskmist, esines eritānu resolutsiooniga, alla kriipsutades nende teeneid, kes kodusõja ära hoidsid.

Kui Saksamaal valitsev kodanluse klass enam vanal-viisil valitseda ei või, siis ei või Saksamaa rahvahulgad ka enam vana-

viisi elada. Fashismi jalgealune hulkades kuivabikka enam kokku. Seda näeme 19. aug. üldrahvahääletuse kokkuvõtetest Saksamaal. Ametliku kokkuvõtte järgi võttis valimistest osa 95 protsenti kogu elanikkonnast — 43 529 710 inimest. Hitleri poolt hääletasid 38 362 760 inimest, Hitleri vastu — 4 294 760 inimest. Maksvusetuks tunnistati 872 226 häält.

Kui võrrelda neid ametlikke andmeid läinud aasta valimiste ametlikkude kokkuvõtetega, siis selgub, et Hitleri vastu antud häälearv on kasvanud enam kui kaks korda, aga Hitleri poolt antud häälte arv on tuntavalt vähenenud.

Need ametlikud andmed ei võta arvesse „maksvusetuks tunnustatud hääli, mis peaaegu kõik olid Hitleri vastu antud. See tähendab, et ametlikkude andmete järgi otsustades hääletasid Hitleri vastu faktiliselt 5 miljoni 200 tuhat inimest, ehk 12 protsenti kõigest hääletamisest osavõtnutest.

Fashism kaotas oma hulgalisest rünnakrühmad kannavad Hitleri korra vastu rahulolematuse elemente laiadesse hulkadesse. Rahvus-sotsialistide partei ühtsus on kõigutatud, usk „kolmanda impeeriumi“ kestvusse on murtud. See kõik ei jäta oma mõju avaldamata Saksamaa olukorra peale rahvusvaheliselt. Saksa fashismi välispoliitiline olukord halvenes. Mitte asjata ei otsi Inglismaa, kes siiaaani Saksamaad toetas, nüüd liginemist Prantsusmaaga, mis selgelt väljendab inglise konservatorite lahkeid suhteid idamaade pakti ideele.

Kommunistlik partei, kes kangelasliku võitluse tõttu omale laiades hulkades määratu lugupidamise on võitnud, oskab ka lõhet fashistlikus korras revolutsioonilise võitluse süvendamiseks ja laiendamiseks ning proletaarse revolutsiooni ettevalmistamiseks ära kasutada.

Hitleri „kolmas impeerium“ käriseb igast õmb-lusest. Saksamaa proletariaat saksa kompartei juhtimisel annab talle lõpuliku hoobi.

B.

Sõja ja faschismi vastu

Rahvusvaheline sõja- ja faschismivastane naistekongress

Käesoleva aasta augustis peeti Pariisis ära imperialistliku sõja ja faschismi vastu võitlemise rahvusvaheline naistekongress. Kongressi päevakorras olid järgmised küsimused:

1. Naisterahvaste seisukord maailmasõja 20-ks aastapäevaks ja võitlus sõja ning

Sl. E. V. Stasova

MOPR'i keskkomitee esimees rahvusvahelise sõja ja faschismivastase naistekongressi organisator.

faschismi vastu. Aruandja — sl. Gabriella Düschen.

2. Töötavate naisterahvaste nõudmiste programm.

3. Naisterahvaste seisukord Nõukogude Liidus ja NSV Liidu võitlus rahu eest. Aruandja sl. Elena Stassova.

4. Kongressi manifesti läbiarutamine.

5. Imperialistliku sõja ja faschismi vastu võitlemise rahvusvahelise naistekomitee valimine.

Kongressil olid saatkonnad Inglismaalt, Jaapanist, Hiinast, Hispaaniast, Indiast, Saksamaalt, Ameerika Ühendriikidest, Nõukogude Liidust, Balkani maadelt ja mujalt. Üldse oli kongressil 1500 saadikut. Kongress töötas revolutsiooniliku ühiseväerinna tähe all. Kongressile tulnud naisdelegaadid esindasid mitmesuguste poliitiliste sihtidega naishulki: kommuniste, sotsialiste, patsifiste jt.

Nõukogude Liitu esindasid kongressil 10 naisdelegaati, keda valiti sinna meie ettevõtetest ja asutustest.

Harkovi ülelinnalisel naistöölise konverentsil valiti sl. Kusteljan.

„Trehgornaja“ manufaktuurtehase lõoklaste üldkoosolekul valiti kongressi saadikuks sl. Komova — meteoroloog, kes osa võttis „Tsheljuskini“ kangelaslikust reisust.

„Krasnoholmski“ vabrikunaistöölise üldkoosolekul valiti sl. Sergina.

Stsherbakovi nim. siidikudumise vabrikunaistöölise üldkoosolekul valiti sl. Nikitina.

MOPR'i Frunse raioonikomitee (Moskvas) laiendatud pleenumil valiti sl. E. D. Stassova. Aktiiv esindas siin Frunse raiooni MOPR'i organisatsiooni 80-tuhandelise hulka.

Leningradi linna ja oblasti naistöölise ja naiskolhoosnikkude poolt valiti sl. Kolesnikova — „Svetlana“ tehase meister.

Leningradi naisinseneride ja teaduslik-tehnikaliste naistegelaste poolt valiti professor sl. Mendeleva.

„Krasnaja Rosa“ tehase tööliste ja naistöölise üldkoosolekul valiti sl. Kirsanova.

Baku tehaste naistöölise poolt valiti sl. Schaverdova. Sl. Smergalina valiti Ufa noortööliste poolt.

Kongressil oli üldise tähelepanu keskpunktiks nõukogude saatkond eesotsas sl. Stassovaga ja saksa saatkond. Kui nõukogude saatkond saali astus, siis tervitati teda „Internatsionaali“ laulmisega. Tribuuni kohal asus määratusuur plakat, millele oli kirjutatud: „NSV Liidus on naisterahvas oma ahelatest vabastatud.“

Tormiliste kiiduavaldustega võttis kongress vastu sm. Dimitrovi tervitusekirja ettelugemise.

Sl. Elena Stassova juhatusel kuulas kongress ära Prantsusmaa naisterahvaste sõja-

ja fashismivastase liikumise juhataja sl. Düscheni aruande naisterahva seisukor-
rast kapitalistlikkudel maadel, sellest, et
fashism toob naistööravale vaesust ja
viletsust. Sl. Düschen tähendas, et nais-
tööravast ekspluateeritakse väga karmilt
ja kriipsutas alla Saksamaa ja Itaalia nais-
tööliste rasket seisukorda. Sl. Düschen
paljastab fashismi, kelle programmiks on
naisterahva orjastamine ja „kodukolde
juurde tagasitoomine“. Lõpuks räägib aru-
andja sellest, et ainult NSV Liidus on kapi-
talistlik orjastus likvideeritud.

Läbirääkimistes jutustas Hispaania saadik
üksikasjalikult naistööravale võitlusest His-
paanias.

Inglise saadik Hadengaust esines aruan-
dega naisterahva seisukorra kohta fashist-

likkudel maadel. Tema tähendas, et kong-
ressil on vaja välja töötada sõja ja fa-
schismi vastu võitlemise plaan.

Sl. E. Stassova esines kongressil aruan-
dega naisterahva seisukorra kohta NSV Li-
idus. Aruande lõpul korraldas kongress
sl. Stassovale tormilise kiiduavalduse.

Kestvate kiiduavaldustega tervitab kong-
ress saksa saadikut, kes kongressile jutus-
tab naistööravale võitlusest fashistliku dik-
tatuuri vastu.

5. augusti õhtul peeti Pariisi linnaäär-
ses alevis rahvusvahelise naistekongressi
auks ära miiting ja piduõhtu. Miitingul oli
6 tuhat inimest, peajasjalikult naisterahvad.

Miiting möödus loosungite all: „Vabas-
tage Thälmann!“, „Maha fashism!“, „Nõu-
kogude Liidu kaitseks!“

ILUKIRJANDUS

Ellen Sõnajalg

Kollane nöör

(Järg.)

Linnast sõitis naisorganisaator Medvedeva nais-
koosolekut läbi viima. Kolhoosis kogusid ta üm-
ber kohe naised ja hakkasid oma hädasid kaebama.
Olles lastesõimest huvitatud, läks ta Leeni kui seltsi-
lise ja sõime juhataja juurde, sest Medvedeva oli ise
viis aastat lastesõime juhatajana töötanud. Ta tundis
tööraskusi, mis tihti tekivad usaldamatusest ja aru-
saamatusest naiste seas. Sellepärast Medvedeva
ei võtnud arvesse põhjendamata kaebusi, vaid taht-
is ise oma silmaga kõike näha ja selle järele otsus-
tada.

II.

— Ah siin on riletumistuba, — kõne-
les Medvedeva sõime ruume vaadates. —
Ja see siin vannituba. — Ta elavad sil-
mad käisid, ei, jooksid ja hüplesid ruu-
mis asuvaist asjust üle. Ta väike kogu
keeraskergelt ja kiirete liigutustega siia
ja sinna. — Ah siin pesete? Hainbahar-
jad igalühel omad... nimed juures...
käterätt ka igal oma... Puhas jah... Väga
kena... Siin tähendab on köök. Vaat kui
palju alumiiniumi ja emailleeritud katla-
kesi — kõik puhtad! — Kergitas mõnel
kaane, saates sinna oma kiire pilgu. —
Kuidas rinnalastele piima keedate? Ah
kinnistes pudelites katlas? Ilus, nii tuleb
see kõige puhtam. Ja siin need kaanega
klaasikesed gumminisade jaoks. Peale
sõõtmist pesete kuuma veega ja panete
nad siia külma vette? Ilus... Võib ka
kuivalt hoida, ainult et tolm ja kärbsed
neid ei puutuks.

Edasi läksid nad magamistuppa, ku
kümme voodikest, millel madratsiteks
põhukotikesed, nende üle puhtad linad,
ja ilusad tekikesed.

Mängu-töötubades peatusid nad kauem,
sest seal oli laste tööde väljanäitus, joo-
nistused, õmblustööd, savikujukesed. — Ja,
sul on kord majas, seltsiline... suurepä-
raline... Aga kuidas emadega?

— Meie peame emadega ümber oskama
käia, mitte emad meiega.

Nii, nii, õigus, seltsiline. Kuid nüüd
läheme naistega koosolekut läbi viima.

Naisi oli kokku tulnud paarikümne üm-
ber. Vaikselt istusid nad pinkidel, nagu
vanasti kirikus. Kõige ees pingil istusid
Anna Tuulik, Liisa Luht ja Anna Põlde-
maa. Liisa, kes kõige lähemal pingitsal
istus, ei olnud oma välimuse peale mingit
rõhku pannud. Triibuline sitsikleit ei
olnud kaugeltki puhas ja niisama igatses
rätik, mida Liisa löua alla sõlmituna kan-
dis, väga pesemise järele. Seda kenam
paistis tema kõrval Anna Tuulik, kelle pikk
nina lahjas näos üpris lustiliselt piinlikult
puhta rätiku alt välja vaatas. Rätti otsad
olid kukla seotud. Leeni valge pluus hei-
tis näole noorendava helgi, nii et Anna,
kes Liisast aastaid vanem, noorem
nais. Anna Põldemaal oli seljas mingi-

sugune hall seelik ja mehe pinsak, mille hõlmade vahelt lapitud roosa pluus välja vaatas. Põldemaa oli paljapäi, suured mustad juuksed kuklasse nõelaga kinnitatud. See tugev naine oli üks mõistlikumatest kolhoosis. Kunagi ei riitunud ta kellegiga. Töökas, rahulik, asjalik, võitis ta ruttu autoriteedi. Seitsme lapse ema Põldemaa oli enne viletsal kohakesel üksikmajapidaja. Nad olid alles esimene aasta kolhoosis. Alati pahandas ta, kui teised naised talle laste hulga pärast märkuse tegid:

— Las olla mul palju lapsi, aga aborti ei tee — hoian tervist. Võimalusi on nüüd lapsi kasvatada. Vaadake, et saan veel preemiutki, — naeris ta oma tugevaid valgeid hambaid paljastades.

— Aga sa oled räbal ja paljas, — urises Anna Tuulik.

— See läheb mööda. Sa mõtle selle tööpäevade hulga peale, mis minu vahvad poisid-pojad kord tegema saavad. Vaatame siis, kes rikkam, — naljatas Põldemaa edasi. — Sul see üks poeg, seegi pole kolhoosis. Saate vanamehega ainult kaks tööpäeva. Meie aga tulevikus hakkame üheksa tööpäeva päevas saama. Mis see aastast teeb, ah? Küll ma siis ennast riide panen. Oota ikka, oota veel paar aastat.

Leeni seisis raamatukapi najal ja kuulas Medvedeva ladusat kõnet.

— Teil tulevad nüüd delegaadid valida kolhoosi juhatusesse, ühislaua, lastesõime ja karjalauda juurde. Delefaatide kohus on järele vaadata, kuidas seal töötatakse, vigu ja puudusi kõrvaldada. Järgmisel koosolekul annab igaüks aru omast tööst. Nüüd nimetage kandidaate!

Naiste seas tekkis kahin, hüüded:

— Anna Põldemaa!

— Kuhu?

— Ühislaua juurde.

— Meeri Lint! — Lastesõime juurde.

— Helmi Vaht!

— Ei oska vene keelt!

— Noh, lähed karjalauda juurde, seal saad läbi küll.

— Aga juhatusesse...

— Marie Koppel.

— Kateriina Andrejevna!

— Ütlen ära.

— Pole lubatud. Üldkoosolek valib.

Naised sosistavad ja vaatavad üksteisele otsa ja jälle Medvedeva peale, kelle tungiv vaade nagu hüpnootiseeriks iga kandidaati.

— Noh, andke veel kandidaate! — ütles ta julgustavalt. — Punasesse nurka ju ka veel tarvis.

— Anna Tuulik!

— Meeri Lint!

— On juba lastesõime juurde kinnitatud.

— Karjalauda juurde Anna Tuulik, ta töötab ka laudabrigaadis.

— Üks vaja linna konverentsile valida veel, — teatab Medvedeva.

— Anna Põldemaa!

— Jälle mina, mul pole korralikke riideidki. Viimati tulevad linnas arvamisele, et meil kõik ongi nii räbalad kolhoosnikud.

— Pole siin riided tähtsad, — seletab Medvedeva asjalikult. Meie praegune kehvus on ajutine. See on tee, mis meid jõukusele viib.

— Võiks ju keegi noorte seast... Anni või... — puikleb ikka Anna Põldemaa.

Valiti siiski Põldemaa.

— Ta ikka nagu targem ja oskab vene keelt hästi, — seletasid naised.

— Nüüd tuleb lastesõime juhataja aruanne, — teatab Medvedeva.

— Ma pole ette valmistanud.

— Noh, mis sellest... võib ilma ettevalmistusest välja astuda.

Leeni astub laua juurde, saadab pilgu üle koosolejate ja jääb siis oma ette vaadates seisma, nagu midagi meelde tuletales.

— Seltsilised! — algab Leeni lahkelt. Ta sõstrasilmist voolab nagu soojust koosolejatele. Ta liigutused on pehmed ja rahulikud.

— Justkui ema lastega, — mõtleb Paul, kes praegu sisse astunud.

— Lapsi on praegu 20, — kõneleb Leeni. Ühed, see on esimene grupp, on kolmest aastast seitsmeni, teine on aastast kolmeni ja kolmas kahest kuust kuni aastani. Lapsi toidetakse neli korda päevas, see on suuremaid. Väikseid toidetakse iga kolme tunni järele. Päevakord on järgmine: hommikul, kui lapsed sõime tuuakse, mõõdetakse temperatuuri. On temperatuur normaalne, laps terve, võetakse ta vastu, pestakse puhtaks, riietatakse ümber sõime riidesse. Enne sööki teevad suuremad lapsed vabas õhus kehaharjutusi, kell 9 on hommikueine: võileib, sepik, piim ehk tee, vahest kohv. Pärast sööki jalutuskäik ja mängud vabas looduses. Lõunal kaks ehk kolm rooga ja piim. Kell neli tee piimaga, sepik võiga, puu-vili ehk muud. Öhtul puder, piim, juurviljad, õunad, biskviidid, kuidas juhtub. Talvel õpivad vanemad lapsed lugema, kirjutama, joonistama, käsitöid tegema. Igal grupil on oma tuba. Kõige väiksemate jaoks on kõige avaram, valgem ja päikeseküllasem. Saavutusi on palju, kuid

ka puudusi on veel. Üks suurematest — mänguajade puudus ja vanemad võtavad vähe kasvatuses tööst osa, kõik emad ei täida oma valvekorda korralikult, mis tööd tihti takistab. — Leeni lõpetab. Ta kutsub emasid rohkem aktiivsemale tööle.

— Kellel on küsimusi?

Kihin, kahin, sosistamine. On mitmelgi. — Minu lapsed räägivad, — kõneleb keegi aeglaselt viimastest ridadest, — et neile juba mitu hommikut ainult teevett antakse, kuna teised lapsed piima saavad...

— Jah, jah, õigus! Söökidega tehakse küll vahet. Pole seal kõik ühesugused ühti teil, — hüüab Liisa Luht.

Kaks eite sosistavad ägedalt. Üks püüab teisele kätega vehkides midagi selgeks teha, teine heidab käega.

— No ütle ometi, missugune narrus!

— Noh... olgu siis... seltsilised, — kõneleb teine eit püsti tõustes ja närviliselt juuksesalku räti alla toppides.

— Ma ei tea... kas sõimes peksetakse lapsi või? — hääles kõlab väljakutse. Minu Juku reis oli kõik punase jutuline. Peksta ikka ei tohiks...

— Millal sa nägid? Kas õhtul kui lapse koju viisid või?

— Ei... õhtul ma ei teadnudki vaadata... See oli nii... oli nii, et teine päev oli puhkepäev ja lapsed kodus. Päeval, siis oli, näe, tema ka meil... — näitab kõrvalistuvale eidele. — Noh tema siis mulle, et näe kuidas lapse reis puha peksetud. —

— Sa ju võib olla klobisid ise selle aja sees poissi rohkem kui üks kord, — hüüab Anna Tuulik vahele. Naised naeravad.

Nüüd tõuseb teine vihane eit püsti.

— Ee, kallikesed, lubage küsida, kus jäi terve kast biskviite? Ainult kaks korda olete lastele annud, — kriiskas ta heleda häälega. Pea õotsus tal selle juures kahele poole, ninasõõrmed värisid.

Siis üks pikk kondine naine tõstis käe.

— Mul oleks ütelda, — algas ta „s“ tähte susinal välja rääkides, üldse tundub, nagu oleks tal kõneledes suu putru täis olevat. — Mul oleks ütelda, et lasste koka juures, tema oma keldri koridoriss on olnud kompott jahtumass. Kass see mette lasste oma ei olnud? Ssiis on nähtud, et keegi naissterahvas on tulnud ssõimest, käss kannud katelt kass piima või ssupiga. Ssee oli umbes kolm päeva tagassi lõuna ajal.

Ta istus.

— See olin mina, — pistis Anna Tuulik oma pika nina teiste vahelt välja. — Ma viisin oma supi sõime kõöki pliidi seenele, — ei olnud aega tuld teha, valvasin laudas lehma, kes piima tuli.

— On veel küsimusi? Ei ole...

Leeni tõuseb, et vastata.

— Mis puutub laste söötmisesse, et seal vahet tehakse, siis on see täitsa õige. Selles asjas tuleb arsti eeskirjade järele käia. Haiglased lapsed ei või süüa terve toitu. Antonovna lapsed said selle pärast teed, et neil kõhud haiged ja piim neile kahjulik oli. See kestab nii kaua, kui arst lubab jälle piima anda.

Lapsi peksta ei tohi üldse. Koduski mitte. Sõimes ei tehta seda aga kunagi. Koduses kasvatuses tuleb ka sarnane meetod kõrvaldada. Koduse kasvatuses üle teeme erivestluse teine kord. Biskviidid on muidugi alles. Kontrollkomisjon võib järele vaadata ja võib teile seda kinnitada. Kompotti võib aga peale meie lastesõime veel igas majas keeta.

— Lubage sõna! — kõlab äkki Anna Põldemaa hää. — Seltsilised, mul on ka praegu kolm last sõimes. Pean ütleva, nad on alati hästi toidetud ja terved. Alles see oli, kui mu lapsed jooksid õues ümber porised, räbalas, et õhtul sülle võtta ei tahtnud neid. Teisiti ei võinudki see olla, sest päevatõusust loodeni olin tööl. Nii-sama ka Volkova lapsed. Nüüd aga näete, kuidas meile õhtul puhtad, söödetud ja hoitud lapsed nagu ilusad tited kätte antakse. Siis... rohkem ei ole mul enam midagi öelda. Häbi oleks nüüd veel kellegil nuriseda.

— Minul on ka neljakuune laps. Tööle mina ei lähe ja last sõime ei vii, ennem tassin ta kotiga jõkke, aga oma last teie kätte ei too, — kriiskab pikk kondine naine.

Sõna võtab noorteühingu liige Ekaterina Andrejeva.

— Seltsiline eelmise kõneleja, seltsiline Kolgitsa pole suutnud veel aru saada lastesõime tähtsusest. Seda sellel lihtsal põhjusel, et ta kunagi pole vaatamas käinud, mis seal üldse tehakse. Teen sellepärast ettepaneku seltsilist Kolgitsat valida lastesõime komisjoni ja teha temale ülesandeks iga päev sõimes vaatamas käia, kuidas seal lapsi toidetakse ja kuidas nendega üldse ümber käiakse. Olen kindel, et ta nädala pärast tingimata oma lapse ka sinna viib. Üldse oleks hea, kui emad kõik kordamööda sõimes vaatamas käiksid, sellega kaoksid tühjad laimujutud.

Lõpukokkuvõttes näitas Medvedeva, kui suur tähtsus on elu-olulistel asutustel naiskolhoosnikkude elus. See lõpusõna ülen-das naiseltsiliste meeleolu ja neisse nagu hoovas uut jõudu.

(Järgneb.)

Tahan kasulik olla ühiskonnale

— Astusin trammilt maha ja lähenesin tehase väravale, kus juba trobikond töölisi sissepääsu sabas seisis. Ka mina asusin sabasse ja jäin järjekorda ootama. Korraga kuulsin enese seljataga kedagi naisterahvast hüüdma: „Luise, sina siin!“

Ma pöörasin ümber. Luiseks kutsutav naisterahvas, umbes 24 aastane, lähenes hüüdjale ja küsis: „Kas sina töötad siin?“

„Ja, aga millal sina Leningradi sõitsid ja kus mees on?“

„Juba nädal aega olen ma siin, mees jäi Siberisse poliitosakonna ülemaks.“

„Aga mispärast sina ära sõitsid?“

„Olen tüdinenud koduperenaise ametist“, — vastas Luise tusaselt.

„Ja sellepärast läksid mehest lahku?“

„Ei, mehest ma lahku ei läinud, sõitsin selleks siia, et töölistefakulteedi eesti osakonnas õppima hakata, sest maal puuduliku vene keele pärast ei olnud võimalust õppida, aga jäin hiljaks. Enam vastuvõtmist ei ole.“

„Kust sinule see õppimise tahtmine nüüd tuli?“

„Viis aastat tagasi oleksin pidanud õppima minema, kuid siis ei saanud ma aru sotsialismi ülesehituse tähtsusest. Kui palju vajab see tööjõudu! Iseäranis suur puudus on spetsialistidest.“

„Nüüd hakkasid sa ometi aru saama.“

„Mehega ühes suurtes tööstuskohtades — tehastes, sovhoosides ja poliitosakondades ringi sõites nägin naisseitsilisi iga töö alal töötamas ning juhatamas, ja mitte halvemini, kui mehed... — *Siis nägin, kui kasutu inimene ma olen...* Need naisseitsilised, täis töö energiat ja

vilumust, tulid minuga vahest juttu ajama. Ma vaikisin ja hoidsin neist võimalust mööda eemale, et mitte oma arenematust välja näidata. Mul oli häbi enese üle. Enam ei suutnud ma välja kannatada. Rääkisime mehega kokku ja sõitsin siia, et õppima hakata.“

„Kooli sa jäid hiljaks, mida siis nüüd mõtled tegema hakata?“

„Lähen tööle ja hakkan õhtu-koolis Haridusmajas õppima, tahan olla ühiskonnale kasulik, — selleks otsustasin oma noore jõu ja energia anda sotsialismi ülesehitusele.“

„Viimaks hakkad mehe järel igatsema ja lähed jälle ta seljataha, ehk lõpetad kooli ja hakkad jällegi koduperenaiseks,“ — usutas teine.

„Mehe juurde ma tulevikus lähen tingimata, et temaga ühes töötada, aga ainult koduseks perenaiseks ei hakka ma kunagi, — see amet on mulle kitsas ja vastik. Ma hakkan tõsiselt õppima, et võiksin mehe kõrval vääriliselt töötada, ja ei pruugiks kodus nelja seina vahel ainult supipottisid küürida,“ — vastas Luise energiliselt.

„Luise! Ma imestan sinu suust sarnaseid sõnu kuulda, kui sa Leningradist ära sõitsid, olid sa täitsa arenemata naine ja selle kahe aastaga nii suur muudatus!“

„Ära räägi enam sellest,“ — keelas Luise ägedalt, — „ma ei taha seda kuulda, ütle parem, kas siia töölisi võetakse.“

Ma sain pääsetähe tehase hoovile, kus silmasin uut suurt ehitust; mis enesesse tööle tõmbab ka koduseid perenaisi.

Netty.

SÕNUMID

Kolhoosniku kultuurse puhkuse kindlustamisest

Lilli Kanarbik puudutab „Naistöölise ja naiskolhoosniku“ 8-das nr. k. a. väga tähtsat küsimust eestlase-kolhoosniku ja Leningradi Oblasti Eesti Teatri suhtes ja toob esile need pahed, millised takistavad nimetatud teatri edukat tegevust meie kolhoosides. Lilli väited on kurb tõde, kuid Lilli kahjuks ei näita, kuidas võiks neid

pahesid parandada. Ta väidete tõestuseks toon omalt poolt siin mõned näited, kuidas meie kolhooside juhatused väga külmalt meie kultuurtöö peale vaatavad. Nimelt „Edasi“ nimelise kolhoosi (Volossovo raioon) üldkoosolekul võeti vastu otsus, et kohal kolhoosnikkude seas tehtav maksuline kultuurtöö tuleb kolhoosi

kulule panna ja selleks eriline fond luua, kuid kolhoosi juhatus ei ole sedatäitnud. Omal ajal ütles kolhoosi juhataja Kuk, et meil ei ole tarvis neid tühje söödikuid. Len. Obl. Eesti Teatri külm vastuvõtmine „Edasi“ kolhoosi juhatuse poolt on fakt ja samuti kevadel Valter Kleini nimelises kolhoosis Kingisseparaioonis. Kuid kolhoosnikkude enamus on väga pahane sarnaste nähtuste üle. Mitte väga kaugel, Torosovos on sovhoos, kus Len. Obl. Eesti Teater alati sooja vastuvõttu leiab. Külmal, ettevalmistamatu vastuvõtt kolhoosides tuleb panna kolhooside juhatuste arvesse. Kolhooside juhatused ei tee ka selleks midagi, et kõigile kolhoosnikkudele kohale jõudnud teatrit kättesaadavaks teha. Kolhoosnikkudel ei ole mitte alati raha piletite ostmiseks, iseäranis suurearvuliste perekondadega kolhoosnikkudel, ja selletõttu jäävad nad tihti kultuursest puhkusest ja

poliitilisest arenemisest ilma. Ometigi on Len. Obl. Eesti Teatril kolhoosnikkude kultuurse puhkuse ja kasvatuse mõttes määratusuur tähtsus. Seda silmas pidades teen järgmise ettepaneku: 1. Eesti kolhoosid peaksid tingimata kultuurfondid looma. 2. Leningradi Oblasti Eesti Teater peaks tegema kolhooside ja sovhoosidega aastase lepingu, kus oleks üksikasjaliselt märgitud tingimused Teatri tegelaste ülespidamise ja muu tasu kohta väljasõidu kordadel. Peale selle peaks kolhoosnikkudel kultuurne puhkus ilma maksuta olema ja seda kulu peaks kandma kolhoos, kellel on selleks loodud kultuurfond.

H. Ossip.

Märkus toimetusele:

Palume kolhoose nende ettepanekute kohta ka sõna võtta.

Naisseltsilised, koonduge E. T. Haridusmaja ringidesse

V. Kingissepa nim. E. T. Haridusmajas Leningradis algas talvine hooajategevus. Ringid algavad täielikult tööd oktoobrikuus. Neist ringidest tuleb naisseltsilistel, eriti koduperenaistel, agaralt osa võtta, et mitte meestest poliitilistes teadmistes ja üldises arenemises maha jääda, sest ilma poliitiliste teadmisteta ja üldhariduseta ei suuda naised vääriliselt meestega meie sotsialistliku ühiskonna ehitamisest osa võtta.

Üks tähtsamatest ringidest on Eestimaa majandusliku ja poliitilise olukorra tundmaõppimise ring. Sellest ringist ei tohi naisseltsilised eemale jääda. Selles ringis õpitakse tundma, missugusesse viletsasse olukorda on kodanlus surunud meie klassid, kellede olukorda peame meie, NSV Liidus elavad naisseltsilised, teadma ja vastaval korral neile moraalselt abi andma.

Oktoobrikuus algavad ka sanitaardrushiina ja esimese astme sanitaarringid tööd, kus naisseltsilised õpivad õnnetute juhtumite korral esimest abi andma, mis sõja korral ja ka igapäevases elus võib tarvis

minna. Ka need drushiina liikmed, kes möödunud aastal lõpetasid, peavad ringi tööst osa võtma ja uusi õpilasi õppetöö juures juhatama, sellega täiendades endid, et saada vilunud haavasidujateks.

Ka foting hakkab tänava Haridusmajas töötama. Naisseltsilistel tuleks õppida ülesvõtteid tegema, et tulevikus oma huvide rahulduse kõrval teha tööstustes ja kolhoosides lööklaste ülesvõtteid ja saata neid ühes sõnumitega oma ajakirjale „Naistöölisele ja naiskolhoosnikule“, sellega rikastades nii väliselt kui sisuliselt oma ajakirja ja propageerides meie tähtsamaid eeskujulikuid inimesi.

Koduste perenaiste ettepanekul on juurdelõikuse ring organiseeritud, mida juhatab vilunud õmbleja.

Naisseltsilised! Koonduge Haridusmajasse ringidesse ja õppige seda, mida vajab meie praegune igapäevane elu, sest ilma teadmisteta ja vastava hariduseta ei suuda meie ühiskonnale kasulikud olla.

Juuli.

ARSTI VESTLUSED

Kuidas nohu vastu võidelda

Meie kliimas on nohu väga laialdane haigus. Iseäranis sügisel põevad seda paljud. Nohu peale vaadatakse nagu mingisuguse hariliku, mõõdapääsematu ja tühise nähtuse peale. Kuid, kahjuks, on nohul mõnikord kaunis tõsised tagajärjed.

Nina ilanahk on väga rikkalikult tundeliste erkudega ja veresoontega varustatud. Neid mööda voolab veri rikkalikult ja soendab seega sissehingatavat õhku. Nii täidab nina kolme ülesannet: ta töötab kui haistmise organ, aparaat, mis õhku puhastab ja soojendab.

Nina õõnsus on kahelt poolt Eustachio torude kaudu kõrva keskmise osakonnaga ühendatud. Sinnasamasse koonduvad ka neli pealuuõõnsust. Neid võib võrrelda nelja pudeliga, millest igal on vool nina poole. Kui nohu ajal nina ilanahk paistetunud on, siis on rikkalikult erituvat lima väljavool takistatud. Eustachio torukeste augud ummistuvad ja rõhumine kõrvas tõuseb ja tekib väga paha valu ja raskuse tundmus.

Veel halvemaks muutub asi sel puhul, kui sinna satub ninast erituv mäda, mis võib mitte üksnes kuulmise võtta, vaid ka peaju põletikku tekitada, mis lõpeb surmaga. Kõrva haiguse puhul peab võimalikult kiiremlt abi otsima, et saaks mäda lasta väljapoole jooksta, ja kui olukord nõuab, viibimata kuulmenahale auk sisse teha.

Pealuu õõnsuste põletiku puhul on tunda valu põskedes ehk kulmudes. See on sellest, missugune õõnsus on vigastatud. Need valud korduvad iga päev ühel ja samal ajal. Hooletusesse jäetud õõnsuste põletik mõjub nägemisele ja kui õigel ajal abi ei anta, võib pimedaks jääda.

Haiguse algastmel peab nina õõnsust kokaiiniga ehk adrenaliiniga määrima. Need rohud mõjuvad veresooni koondavalt, kõrvaldavad nina paistetuse ja sellega uuendavad ta normaalse tegevuse. Duschi ja loputamist mitmesuguste lahustega ei ole sugugi soovitatav teha, sest see teeb

ainult lima vedelaks ja teeb selle veel soodsamaks keskkonnaks pisikutele ning aitab neil signeda. Haigestunud pealuu õõnsusi tuleb vedela parafiiniga pesta; võib neisse joodi pulbri tolmu lasta, ehk äärmisel juhul tehakse lõikus, mis võimaldab mäda väljavoolu.

Nina kaudu võivad mikroobid kurku, kõrisesse ja kaugemale, kopsu tungida. Sarnased rasked haigused, nagu difteeriit ja sarlak satuvad organismi just nina kaudu.

Nina on organismi valvepost. Peab hästi selle eest hoolitsema, et ta ilanahk oleks terve ja suuteline vastulööki andma kõigile kahjuritele, kes püüavad nina kaudu väljastpoolt inimese organismi tungida.

Haiguste vastuvõtlikkude inimeste juures toimub nõrgal kujul see, mida nimetatakse soonte reaktsiooniks. Külma mõjul koonduvad igal inimesel naha ja ilanaha veresoone, kuid tervel inimesel läheb see koondumine mööda ja veresoone saavad oma normaalse kaliibri tagasi. Inimestel, kes külmetamisele vastuvõtlikud, jäävad soone koondunud olekusse tunniks ja mõnikord veel enamgi ajaks. Vere ringvool on niisugustes soontes väga nõrk, ei vaheldu küllalt energiliselt, ei too tarvilisel momendil nõuetavat hulka kaitsejõudusid kohale ja mikroobid (pisilased), mis alati inimest ümbritsevad, saavad võimu oma kätte ja hakkavad oma mürgiseid omadusi avaldama.

Meie näeme, et ägeda külmetuse eest hoidmiseks on tarvis oma nahaaluseid veresooni harjutada kiirele laienenud ja koondunud oleku vahetamisele. Seda võib saavutada oma organismi õigeajalise karastamisega. Tarvis palju viibida välises õhus ja seal nina kaudu hästi ja sügavalt hingata. Vaja kevadel ja suvel võimalikult rohkem viibida päikese kiirte käes ja iga-päev pesta ennast külma veega. Kiire külma ja sooja vaheldumine mõjub nahaaluste veresoonte tegevuse peale kui hea neid harjutav gümnaстика.

V. Dembskaja.

PÖLLUMAJANDUSLINE OSA

Köögivilja koristamisest ja hoidmisest

Taimekasvataja valmistusprotsess lõpeb vilja koristamisega ja hoiulepanemisega. Tasu suurus, mille saab siin valmistaja kulutatud energia ja kõigi teiste kulude eest, oleneb väga suurel määral viimasest valmistusprotsessi lülist, nimelt koristuse ja hoiulepanemise töödest. Et nendes töödes kahjuks tihtilugu vigu tehakse, mille tagajärjel valmistaja ise kõigepealt kannatab, et, selle vastu, nõukogude taimekasvataja, toetudes teaduslikule alusele, võiks palju paremini oma ülesannet enese ja ühiskonna huvides täita, — loeme tarvilikuks muu seas ka siin mõned näpunäited vilja koristuse ja hoju kohta anda. Ruumist tingitud võimalusi silmas pidades puudutame ainult köögivilja koristust ja hoitu.

Kartuli koristus ja hoid. Majandusline kartuli küpsus jõuab kätte siis, kui pealsed hakkavad pruuniks muutuma. Küpsuse tunnuseks on ka koore kõvadus ja selle all oleva mähi kadumine, mille tõttu, nagu öeldakse, „koor kinni jääb“. Enne pealsete hääbumise algust, s. o. enne küpsuse kätte jõudmist kartulit koristada — on majanduslikult kahjulik. Kui on võimalus mitte lasta koristustõid pikale venida, vaid nad 5—7 päeva jooksul ära teha, siis vaja ära oodata esimesed öökülmad, mis surmavad *Phytophthora* (kartuli lehtedel sagedasti tähelepanevad mädaniku haigus). Kui aga kartulivõtmist alatakse enne öökülmade algamist, siis vaja mõni päev varemalt (8—10 päeva enne kartulivõtu algust) pealsed ära niita, hunnikusse riisuda ja põllult ära vedada. Kui pealsed on värsked ja rohelised (näit. varase kartuli koristamisel), siis söödetakse nad loomadele või kasutatakse ära silo valmistamiseks. Kui aga pealsed on *Phytophthora* rikitud ja loomatoiduks ei kõlba, siis kartuli mädaniku levimise ärahoidmiseks tulevad nad ära põletada.

Kartuli koristamisel tuleb võimalikult hoiduda kartuli mugulate vigastamisest. Seda võib juhtuda koristustööl igal sammul: kartulivagude lahtikündmisel, konksimisel, kartulikorvi tühjendamisel kuhja või vankrisse jm., — kui mitte küllalt ettevaatlik olla. Harilikult väikesest kartuli vigastusest ei hoolita, arvates, et sellel mingisugust tähtsust pole. Kuid tööpoole

lest võivad väikeste vigastuste tagajärjel suured kahjud tekkida. Asi seisab selles, et mehaaniliselt vigastatud kohad kartuli mugulatel on nendeks haavadeks, mille kaudu neisse tungivad mädanikku tekitavad bakterid ja seente eosed. Selle taga-

järjel, kui tingimused kohased, läheb kartuli hoidlates (keldrites, kuhjades, aukudes jm.) palju kartuleid mädanema. Sel põhjal ongi vaja kartulitega ümberkäimisel väga hoiduda nende vigastamisest.

Kartuli mugulate vigastamiste ärahoidu koristustööde juures kindlustab järgmiste nõudmiste täitmine: 1) kartulivagude lahtiajamisel peab adra või muldaja nina käima allpool kartuli pesi, 2) kartulivaod ei tohi kusagil umbseks (lahtiajamata) jääda, sest umbse vao konksutamisel vigastab konks kartuli mugulaid tingimata, 3) korvi vaja tühjendada kartulitest neid välja puistates, kuid mitte korvi kummuli viskamisega, 4) kartuleid ei tule kühveldada raudkühvliga (isegi puukühvel vigastab mugu-

laid), 5) kartulite vedamisel peab vanker olema kas roiguskitega või õlemattidega või riidetega vooderdatud, 6) kartulite peal ei tule käia saabastega, vaid paljajalu või pastaldega, kui see hädasti tarvilik on.

Ülesvõetud kartuleid vaja enne hoidlasse vedamist tingimata kuivatada ja läbi valida. Kui kartulit võetakse niiskel ilmal, siis kuivatamist peab korraldama varju (kuuri, löövi) all.

Enne kui kartulid hoidlasse panna, tulevad nad suuruse järele kolme ossa va-

lida: peenikesed, mis lähevad loomadele toiduks, keskmised — seemneks ja jämedad — riigile äraandmiseks ja oma tarvitamiseks. Seejuures vaja kartulid mullast puhtaks teha. Puhastamisel tuleb kartulit ümbert ringi hästi vaadata, kas ta vigastatud ei ole ja kas ei ole tal mädaplekke. Vigastatud ja plekilised mugulad on haiguste levitajaiks teiste mugulate hulgas, sellepärast tuleb nad valimisel erilisesse kohta eraldada.

Hoidmisel võivad kartuleid rikkuda suur niiskus, suur kuivus, mitte vastav temperatuur. Kui kartulid hoidlas õhk liig niiske on, siis kipuvad seal kartuli mädaniku haigused levima. Liigse kuivuse korral aga aurub kartuli mugulatest väga edukalt vett välja ja nad hakkavad varsti närbuma.

Kohasem temperatuur kartuli hoidlas on 1° C. 3° C juurest peale kõrgema temperatuuri juures hakkavad kartuli mugulad kergesti idanema. 0°-st madalama

temperatuuri juures, kuigi nad veel esialgu ei külmu (kui t° 0° lähedal), muutuvad nad kergesti magusaks.

Iseäranis hoolikalt vaja seemnekartuleid hoida, sest kõige nõrgemgi läbikülmumine teeb nad mahapanemiseks kõlbmatuks. Seemnekartuleid on kõige parem hoida sügavates keldrites ehk ümmargustes aukudes, kus nad kuiva liiva ja kuiva tuhaga vaja üle puistata. Sellejuures ei tule kartuleid paksemalt kui 70—100 cm paksuselt panna. Tarvituse kartuleid on tarbekohane hoida kas pikades aukudes ehk hunnikutes. Aukude ja kuhjade suurus valitagu niisugune, et nende lahtivõtmise korral oleks võimalik kõik kartulid ühe joonega ära vedada. Hoidlaks, kuhu veetakse kartulid kuhjadest ja aukudest, olgu keller, kuhu võib ka pakasel ilmal kartulite järele minna.

Peale kartulite auku või kuhja panemist kaetakse nad esialgu ainult õlgedega, et vee aur, mida seni, kui ilm veel võrdlemisi soe seisab, kartulitest üsna rohkelt eraldub, võiks kergesti kuhja (või augu) kattest läbi tungida. Alles suuremate külmade eel kaetakse õled mullaga. Kui kartulid kuhja pannes olid niiskevõitu, siis enne kuhja katmist mullaga vaja kuhja ümber uued kuivad õled panna.

Keller, millesse kartulid hoiule pannakse, peab olema enne hoolikalt puhtaks tehtud, üleni lubjatud ja hästi tuulutatud. Kõik tuulutamise abinõud peavad korras olema. Kui kartulid juba keldrisse pandud, vaja seni, kui ilm soe seisab, keldri uks päeval lahti hoida, et kartulitest eralduv vee aur võiks keldrist väljapoole eemalduda.

Teiste köögiviljade koristusest ja hoiust. Teistest köögiviljadest esimeses järjekorras vaja koristada peet, mille kasv esimeste tugevamate hommikuste külmade mõju tagajärjel seisma jääb. Selle järele tulevad koristada pomidorid, kõrvitsad, kurgid, talirõigas. Ülejäänud köögiviljad, lõpetades kapsastega, koristatakse võimalikult hiljem. See on tingitud sellest, et need viljad kasvavad kõige rohkem just hilisel sügisel, millal muld ja õhk rohkem niisked on. Muidugi jättes neid viljasid kõige hiljem põllule, nii kaua kui vähegi võimalik, võib riskeerida ka sellega, et osa nendest viljadest hoopis koristamata jääb. Tuleb silmas pidada, et porgand, petersell ja iseäranis sigur headel tingimustel väga hästi võivad krundis talvitada. Ainult pahade tingimuste korral (liigse vee ja tugevate külmade korral) võivad ära hävineda.

Igasuguste kõõgiviljade koristust on vaja korraldada ainult selgel kuival ilmal, kui võimalik ilma valida, ja ainult vihmasel sügisel, kui kuive ilme üldse pole, tuleb kõõgiviljade koristus tahes või tahtmata niiske ilmaga ette võtta, kuid siiski mitte vihmaga. Kõõgiviljad, mis on vihma alla sattunud, seisavad väga pahasti üle talve.

Koristust vaja nii korraldada, et võimalikult vähem tuleks kõõgivilju ühelt kohalt teise paigutada, sest igasuguse ümberpaigutuse juures saavad viljad teatava määrani muljutud ja vigastatud ning nende vastupanu mädanikku tekitavatele pisikutele nõrgestatud. Sellepärast kuival ajal kõõgivilju koristades on kõige parem koristamise ajal neid otsekohe põllult hoidlasse vedada.

Väljakaevamise juures vaja püüda hoiduda vigastamiste eest. Kui aga siiski mõned viljad vigastada saanud, tulevad nad tervete hulgast välja sortida ja esimeses järjekorras ära tarvitada. Vigastatud viljasid aga tervetega ühte panna ei või milgi tingimusel: nad hakkavad mädanema ja annavad mädaniku edasi ka tervetele. Eriti on vaja seda silmas pidada juurviljade juures, mis rikkad piimaka mahlaga (näiteks sigur). See käib ka peedi kohta, mis vigastamiste tagajärjel palju mahla ja osalt maitset ära kaotab.

Sellepärast ei tule juurvilju jõuga visata, millegi vastu lüüa, püüdes juuri mullast vabastada j.m. s. Juurviljade koristamisel tuleb silmas pidada samu üldiseid reegleid, mida eelpool soovitatud kartuli koristamisel täita.

Pealsed tulevad nii ära lõigata, et jääksid järele 2—4 sm pikkused lehevarekesed. Kuid porgandil, mis määratud hoidmiseks, lõigatakse ära mitte üksnes kõik pealsed, vaid kõrvaldatakse ühes pealsetega ka juure pea ülemine roheline ots, missugust võtet tarvitatakse selleks, et porgand kasvama ei hakkaks, mis muidu võiks keld-

ris kergesti isegi madala temperatuuri juures juhtuda. Edasi kasvades aga kaotab porgand mahlakuse ja maitsevuse.

Ei tule püüda juurvilju nende külge jäänud mullast puhastada (mõnikord tarvitatakse selleks isegi nuga, mis juurt tingimata vigastab), sest nende ümberpuistamise juures pudeneb suur osa mullast isegi maha, kuna mulla mahakraapimisel võib saada juure koor vigastatud ja tingimata rebenevad katki peenikesed küljuured. Niisugused vigastatud juurviljad hakkavad aga kergesti mädanema.

Ei tule juurvilju, mis talveks jäetakse, ka milgil tingimusel pesta, sest pestud juurviljad, samuti, kui vihma all olnud juurviljad, lähevad ruttu mädanema.

Kuivad juurviljad veetakse keldrisse (või pannakse auku), puistatakse salvedesse ja põrandale, kuhu kuiva liiva alla riputatud. Peete, porgandeid, peterselle ja pasternakki võib jätta ilma liivata, kuna rõikale ja naeritele vaja tingimata vähe niisket liiva peale puistata, muidu need juurviljad närbumad tingimata ära ja muutuavad tarvitamiseks kõlbmatuks.

Keldris hoitavaid kõõgivilju on vaja talve jooksul mitu korda läbi vaadata ja läbi valida. Vilunud silm võib kergesti tähele panna, millal on paras aeg kõõgiviljade uuesti sortimist ette võtta. Igatahes tuleb seda isegi heade hoiutingimuste juures kõige vähemalt kaks korda talve jooksul teha. On aga tingimused keskmised, siis vaja seda teha vähemalt 3—4 korda.

Sibulaid vaja enne hoiule panemist hästi kuivatada ja suitsetada. Seda on kõige parem teha suitsurehes ehk kuivatajas. Hoida tuleb sibulaid kuivas, jahedas, kuid mitte liig külmas ruumis. Sagedasti vaja neid läbi valida, sest olenevalt kohalisest ilmast, võib osa sibulaid kaunis ruttu riknema hakata.

J. Saviauk.

Kasulikke näpunäiteid

Kuidas parkida kodusel teel jänesnahku

Nahad määratakse pahemalt poolt hapuleiva taignaga, pannakse siis määratud pooled vastamisi ja lastakse mõni päev soojas kohas seista. Tuleb ainult valvata, et nahk ei kuivaks, seda vahel niisutades leige veega. Siis hõõrutakse nahka nahaga pahemalt poolt, kuni ta muutub pehmeks.

Musta nahka määratakse pärast pahemalt poolt üle nõega ja põletispiiritusega.

Kuidas hävitada rotte ja hiiri

1. Võetakse kustutamata lupja, hõõrutakse ta peeneks ja sõelutakse läbi sõela. Sõelutud lubjale lisatakse peeneks hõõrutud suhkrut juurde. Sarnane segu asetata-

takse kohtadele, kus käivad rotid ehk hiired. Need närijad armastavad väga suhkrut ja söövad heameelega seda segu. Makku sattudes hakkab kustutamata lubi maomahla ja joodud vee mõjul viibimata oma hävitavat mõju avaldama: lubi soeneb (kustub), paisub ja kutsub esile suure põletiku, mis lõpeb surmaga.

2. Tikkude väävlisist ja fosforist otsad leotatakse vees. Sellesse vette kastetakse värsket kohupiima, ja kohupiimarullid pannakse kohtadele, kus käivad rotid või hiired.

3. Rotid, hiired ja teised väikesed närijad ei kannata välja metsikult kasvava mündi lõhna, ja nad ei puutu asjadesse ega toitudesse, mille lähedal on mündi lehtede kimbud. Mündi lehtede asemel võib samasuguse eduga kasutada ka apteegist ostetavaid menthooli tilkasid.

Kuidas hävitada prussakaid

Ei ole vist vastikumat looma, kui seda on prussakas. Iseäranis vastik tunne tema vastu tekib siis, kui leiad teda kusagilt toidu seest. Aga kui prussakad juba koriteris elutsemas, siis on kindel, et nad ka toidu sisse satuvad.

Prussakate hävitamiseks tarvitatakse harilikult *rohelist pulbrit*, mida riputatakse kohtadele, kus putukad asuvad. Peale seda tulevad prussakad kõik hoolega ära põletada. Ka inimeste toit tuleb sel korral kõrvale panna ja hästi kinni katta, et need mürgitud elukad sinna kuidagi sisse ei pääseks. Ka võib neid hävitada veel tõrklise ja suhkru ning arseeniku seguga. Seda tuleb õõseks lauale panna. Peale selle võib ka keedetud kartuli, booraksi, suhkru ja tinasuhkru segu anda, mida õõseks lauale pannakse. Tinasuhkru asemel võib maarjajääd tarvitada. Peale muu kõige on apteekides saada kollast kriidi pulka, mis läbi mürgitatud. Sellega tuleb kriipsutada seinad seal, kus prussakad asuvad, ning nad kaovad kiiresti.

Peaasi aga on ikkagi puhtus ja kord. Kus puhtus on majas, seal on prussakaid harva leida.

Kuidas kotte, kõisi ja nõõre vastupidavamaks teha

Võetakse tamme koort, mida parkimisel tarvitatakse, pannakse 1 kg koort poolteise ämbri keeva vee sisse. Selle järele pannakse sellesse vette kotid, kõied ehk teised asjad ja jäetakse temasse ööpäevaks. Peale selle võetakse asjad vedeli-

kust välja, loputatakse puhtas vees ja kuivatatakse. Niiviisi imbub lina- ehk kiumaterjal hästi taniniga (parkhappega), mille tõttu saab riie märksa tugevamaks, pinevamaks ja ühes sellega ei karda ka niiskust, mis väga määndab kotte. Peale selle on väga kerge sarnast riidet mustaks värvida, selleks on vaja riie tammekoore lahusest välja võetult kohe panna rauavitrioli nõrgasse lahusesse ja riie omabki musta värvi.

Üldised seadused kurkide soolamisel.

Hea soolatud kurk peab olema kõva, mitte liiga soolane, hea lõhnaga ja võimalikult rohelisem. Et seda saavutada, peab silmas pidama järgmisi näpunäiteid: 1) kurgid peavad olema head sorti, paksu koorega, rohelised ja mitte suured. 2) Korjata kurkisid soolamiseks tuleb kuiva ilmaga ja välja valida ainult puhtad, terved, ilma mingi täpeteta, samuti mitte liiga noored ega liiga vanad. 3) Kõige parem aeg kurkide soolamiseks on august ja septembrikuu algus. 4) Tünnid peavad olema uued, kõige parem tammest ja mitte suured; kui aga tuleb tarvitada vana nõu, siis tuleb seda kaks korda enne hästi autada, tuulutada ja kuivatada. 5) Kõige parem on võtta puhast jõevett. 6) Rohelised lehed ja taimed, mida tarvitatakse soolamisel, peavad olema värsked ja rikkumata. 7) Soolvesi tuleb juba enne valmis teha. Ämbri vee peale tuleb 200—300 grammi soola, mis lastakse keeda kuni sool on sulanud, kusjuures vaht tuleb ära võtta. Sarnaselt valmistatud soolvesi tuleb läbi kurnata ja jääb külmäs keldris lasta jahtuda. Kurgid tulevad puhastada mullast (otsi ei tohi liiga ära lõigata), külma veega puhtaks pesta ja puhta rätikuga ära kuivatada. Esiteks tuleb ämbri suuruse tünni põhja panna kord rohelist: viis ehk kuus tammelehte, neli kirsit, kolm mustasõstralehte, peale selle kaks vartega tilli, üks petersell lehtedega, pool suurt sibulat, üks mädarõikaleht ja neli sellerit. Kurke tuleb ritta laduda, iga korra vahele ülalnimetatud maitsetaimi vahele pannes. Kui tünn on täis, siis tuleb peale panna kord tamme- ehk mustasõstra lehti, külma soolveega üle kallata ja keldri panna. Pärast, esimese nädala jooksul, tuleb tünni peale külma soolvett juurde lisada, sest et kurgid tõmbavad endisse vett. Tünn peab alati vett täis olema. Lõpuks on tarvis tünnikesed hästi kinni panna, pealt ära tõrvata ja jäässe matta kuni tarvitamiseni.

Kuidas võidelda sipelgate vastu

Et sipelgad tuppa ei pääseks, peab praod ja avaused tsemendi või kitiga kinni panema. Kiti hulgas olgu vähe petrooleumi, mille lõhn juba sipelgad eemale peletab. Raputatakse ka tuppa ja trepile kange lõhnaga aineid, nagu naftaliini, tomatilehti, kamferi jne. Põrandat pestakse maarjajää lahusega või kuuma veega, mille hulgas lüsooli.

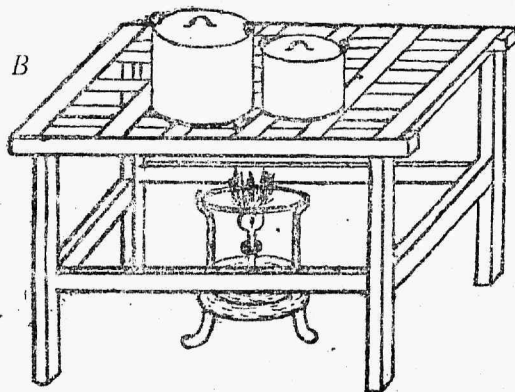
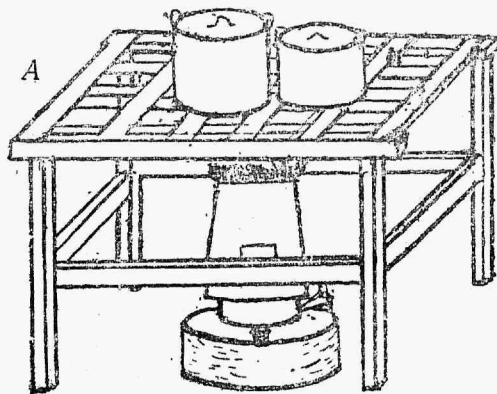
Lambiõli puhastamisest

Teie priimuse suitseb, nippel on sagedasti prügi täis, teie peate iga minut seda puhastama nõeltega, mis alatasa murduvad. See ei ole igakord mitte priimuse

süü. Puhastage lambiõli ära ja teie priimuse ei hakka enam vabriku korstnaga võistlema (muidugi siis, kui tema üldises konstruktsioonis mingit viga ei ole).

Võtke puhas klaasnõu (kõige parem on pudel), puhas lehter, peotäis jämedat soola, tükike vatti (puuvilla) ja natuke kuivatuspaberit. Lehter pange pudelisse ja valmistage filter järgmiselt: kuivatuspaberist tehke samasugune lehter ja pange lehtri põhja natuke vatti ja selle peale peotäis jämedat soola. Ja filter on valmis. Sellest laske lambiõli läbi. Kui seda kaks korda teete, on veel parem.

V. Verner.

A, B. Tahtpriimuse ja priimuse pliidi-
raam: tehakse rauaotsakestest. Annab
võimaluse 2—3 keedunõus korraga val-
mistada.

Mõõdud: pikkus — 50 sm, kõrgus —
35 sm, laius — 28 sm.

Vastutav toimetaja: S. Allermann.

Tehniline toimetaja: A. Rottensteiner.

Väljaanne № 64. Ladumisele antud 14/IX 34. Trükkimiseks alla kirjutatud 28/IX 34: Paber 72×110.
Trükip. 1. Trükit. 1 p 85.680. Trükit. üldse 85.680. Lengorlit 27110. Tiraash 1100. Tooj. 5991

„Külvaja“ trükkikoda, Leningrad, Dsershtinski uulits № 49.

3/1975 234
„РАБОТНИЦА И КОЛХОЗНИЦА“ № 9 (64)

Ежемесячный журнал на эстонском языке.

Издательское Товарищество Иностранных Рабочих в СССР, Ленинград, Апраксин переулок № 2.
Valismaatöölaliste Kirjastusühisus NSV Liidus, Leningrad, Apraksini põikuliits № 2.

Hind 30 kop.

EESTI
RAHVUSRAAMATUKOGU
AR